

Kære bruger

Denne pdf-fil er downloadet fra Histories website (www.historienet.dk)
og må ikke videregives til tredjepart.

Af hensyn til copyright er nogle af billederne fjernet.

Mvh
Redaktionen

Athens storhed blev mejslet i marmor

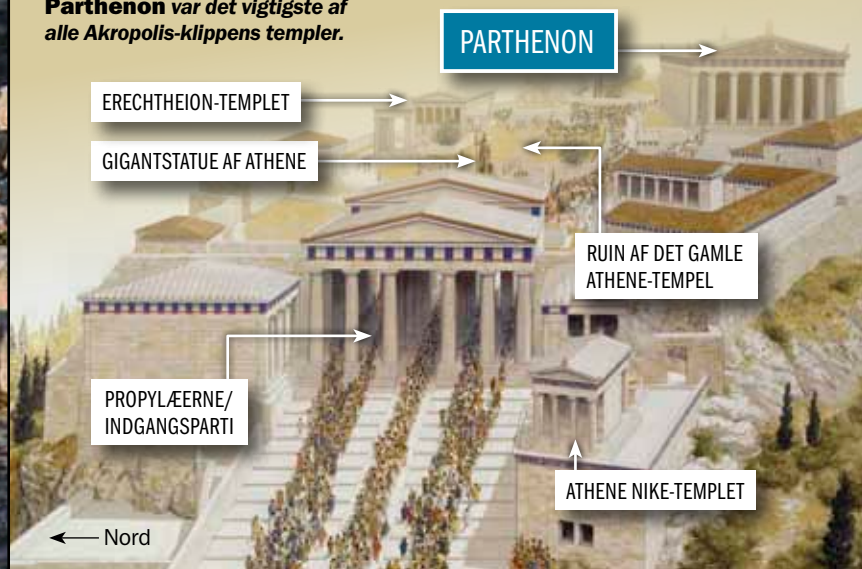
PARTHE

I 447 f.Kr. beslutter athenerne at bygge et nyt tempel til ære for deres skytsgudinde, Athene. Mere end 20.000 tons marmor transporteres til Akropolis-klippen, hvor hundredvis af stenhuggere med hidtil uset præcision udhugger de tonstunge blokke til historiens mest perfekte tempel.

Akropolis-klippen var Athens hjerte

Den 70 m høje Akropolis-klippe var allerede i forhistorisk tid Athens vigtigste område. De mykenske herskere byggede et palads på klippen i 1300-tallet f.Kr., og i 500-tallet f.Kr. blev det første tempel til gudinden Athene bygget i kalksten. Det nye Parthenon-tempel, der stod færdigt i 432 f.Kr., var en del af et langt større byggeprogram, som skulle fejre Athens sejr over Perserriket.

Parthenon var det vigtigste af alle Akropolis-klippens templer.

NON

Parthenon er igennem tiden blevet brændt, bombet og brugt som stenbrud. I dag – efter mere end 30 års restaurering – står templet næsten, som da det blev bygget.

POLFOTO/ROGER VIOLET

AF NIELS-PETER GRANZOW BUSCH

Lyden af de mange hundrede mejsler, kiler og løftestænger, der på samme tid hamrer sig vej igennem marmorbjerget, er øredøvende. Overalt i det store stenbrud hugger svedige, halvnøgne stenhuggere sig dybere og dybere ind i Pentelikon-bjerget 17 km uden for Athen. I grupper på 10-12 mand frigør de i en regn af stensplinter marmorblokke på op til 40 tons, mens erfarne chefstenhuggere nøje inspicerer blokkene for skjulte fejl og revner.

I bunden af den brede korridor, der fører ud af bruddet, lyder høje, taktfaste råb. En groft tilhugget kapitæl – en søjletop – er ved at blive slæbt ud af bruddet. Kapitælen ligger på en kraftig træslæde, der med tykke reb er forbundet til to kæmpestore kranspil. Med en kvassende lyd ruller slæden langsomt frem ad på de runde træstokke, der ligger på jorden foran den. Mændene, der drejer hjulene på de enorme kranspil, stønner højt af anstrengelse.

Året er 442 f.Kr., og i horisonten kan stenhuggerne skimte den mægtige Akropolis-klippe, der tårner sig op over landskabet midt i Athen – det græske fastlands største og stærkeste bystat. På klippetoppen står et gigantisk træstills, der hæver sig over 20 m op over Akropolis. Bag stilladset er et skinnende hvidt marmortempel ved at vokse frem. Templet skal i eftertiden blive kendt som Parthenon – det mest overdådigt udsmykkede og teknisk avancerede tempelbyggeri, oldtidens verden endnu har set.

Perserkrigene skabte Parthenon

Ideen til det enorme byggeri på Akropolis opstod næsten et halvt århundrede tidligere. I 490 f.Kr. havde kong Dareios fra det mægtige perserrige i nutidens Iran og Tyrkiet landsat en stor hær på ▶

ATHEN/447 F.KR.

I år 447 f.Kr. er Athen blevet Grækenlands centrum. Historiens første demokrati har vundet styrkeprøven med det mægtige Perserrige mod øst, og kunstnere og filosoffer valfarter til byen. Grækenlands gyldne tidsalder er begyndt.

447-432 f.Kr.: Parthenon bliver Grækenlands stolthed

Mod alle odds lykkes det mange tusinde stenhuggere, byggearbejdere og skulptører at færdiggøre Parthenon på kun ni år. Selve templet står færdigt allerede i 438 f.Kr., og seks år senere er også udsmyknings-

arbejdet fuldenendt. Især templets overdådige udsmykning og billedhuggeren Fidias' 12 m høje Athene-statue i guld og elfenben bevirker, at Parthenon bliver berømt i hele Middelhavsregionen.

AG-IMAGES

Parthenon var det ypperligste værk inden for græsk arkitektur- og skulpturkunst.

Marathon-sletten 42 km fra Athen. Darios' mål var at indlemme Athen og de andre græske bystater i det persiske storrige. Athenerne sendte straks en hær, der – trods deres langt mindre antal – med dødsforagt angreb fjenden. Da slaget var ovre, lå over 6000 persere døde på slagmarken, mens athenerne ifølge den græske historiker Herodot kun havde mistet 192 mand.

Athens borgere var overbeviste om, at sejren skyldtes guddommelig indgriben fra byens skytsgudinde, Athene. De besluttede derfor at bygge gudinden et helt nyt tempel på Athens hellige klippe, Akropolis – "højbyen". På den tid blev templer byg-

get i kalksten, der var både billigt, nemt at tilhugge og heller ikke vejede så meget. Athenerne besluttede imidlertid at bygge det nye tempel i det langt dyrere og tungere marmor. Den hårde sten var forhen blevet brugt til statuer, men aldrig til et helt tempel.

Athenes nye tempel nåede imidlertid aldrig at blive færdigbygget, for i 480 f.Kr. angreb perserne på ny – nu med en hær på over 600.000 soldater og en enorm flåde. Denne gang evakuerede Athen sine borgere ud af byen og satsede i stedet på at slå perserne til søs. I slaget ved Salamis lykkedes det de athenske krigsskibe at lokke perserne i en fælde og knuse deres flåde i et

mægtigt søslag, der en gang for alle afgjorde kampen mellem øst og vest.

I mellemtiden havde den persiske landhær dog nået at indtage Athen, hvor de – ligesom i de andre græske byer – havde ødelagt templerne. I Athen var samtlige helligdomme på Akropolis, inklusive det ufærdige tempel til Athene, blevet jævnet med jorden.

Tempelødelæggelserne var en katastrofe for grækerne, der svor aldrig at genopbygge helligdommene, men lade ruinerne stå til minde om persernes barbari. Mere end 30 år skulle derfor gå, før athenerne gik i gang med det byggeri, som eftertiden mere end noget andet vil huske dem for.

Perikles ville bygge sig ud af krise

Den mand, der fik athenerne til at opgive deres løfte og påbegynde opførelsen

"VI ER ELSKERE AF SKØNHED, MEN UDEN EKSTRAVAGANCE".

Perikles om athenerne

en og satsede i stedet på at slå perserne til søs. I slaget ved Salamis lykkedes det de athenske krigsskibe at lokke perserne i en fælde og knuse deres flåde i et

Athenerne hyrede tidens største kunstner

Mere end nogen anden kunne byen Athen takke billedhuggeren Fidias for, at Parthenon blev historiens mest beundrede tempel.

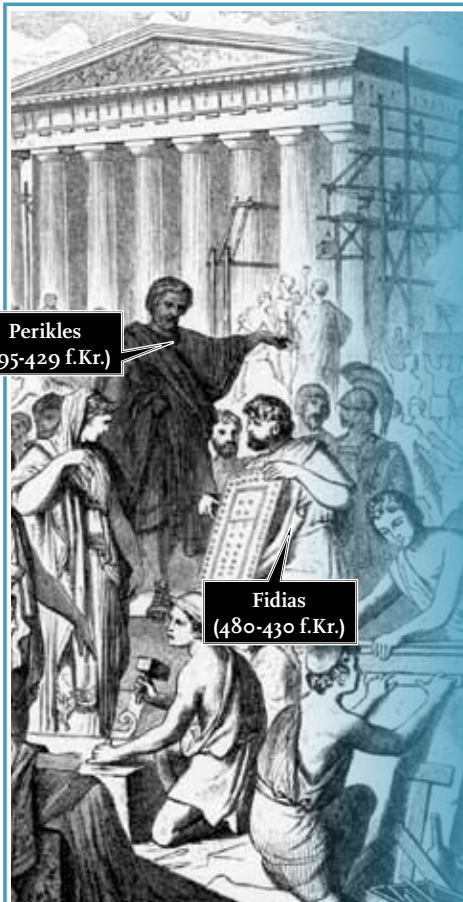
Da Athens førstemand, Perikles, i midten af 400-tallet f.Kr. besluttede sig for at bygge det, vi i dag kender som Parthenon, fik han hjælp af Grækenlands nok største billedhugger. Fidias var hans navn, og han var især berømt for den kæmpestatue af guden Zeus, som han havde lavet til gudens tempel i den græske by Olympia.

Statuen var omkring 12 m høj og lavet af guld og elfenben. Det blev sagt, at den, som én gang havde set gudens smil, aldrig derefter ville kunne blive helt ulykkelig. Selv om statuen blev betragtet som Fidias' største mesterværk, led den under, at den var for stor

til templet. Ifølge den græske historiker Strabon ville Zeus-statuen være gået direkte igennem taget, hvis guden havde rejst sig fra den tronstol, Fidias havde placeret ham i.

Perikles tilbød Fidias ansvaret for at lave en lignende statue af Athene samt for resten af de skulpturer og relieffer, som skulle udsmykke Parthenon. Kunstneren tog imod tilbuddet og skabte i de følgende år en udsmykning, hvis lige aldrig var set før.

Nogle forskere mener, at han også har haft en del at skulle have sagt i forhold til selve templets særlige arkitektur, der ligesom udsmykningen kun kendes fra Parthenon. Det blev derfor mere end nogen anden Fidias, der med sin lyst og vilje til at eksperimentere og gå nye veje kom til at gøre Parthenon berømt i hele Middelhavsregionen.

Perikles
(495-429 f.Kr.)

Fidias
(480-430 f.Kr.)

Perikles satte billedhuggeren Fidias i spidsen for Parthenon-projektet.

SCANNIX/ARCH-IMAGES

304 f.Kr.: Krigsherre indretter bordel i templet

I vinteren 304 f.Kr. indtager den makedonske krigsherre Demetrios Poliorketes Athen. Poliorketes, hvis far havde kæmpet under Alexander den Store, indretter straks Parthenon som sit personlige

palads. Til atthenernes forfærdelse lader han også sine elskerinder indkvartere i det hellige tempel. Borgerne drager derfor et lettelsens suk, da Poliorketes kort efter forlader Athen for igen at drage i krig.

SCAMPY/GRANGER

af Parthenon, hed Perikles. Han var leder af Athens demokratiske parti og havde vundet sig et ry som en dygtig general på slagmarken. Desuden var han en af sin tids bedste talere og havde ifølge de græske historikere en stemme, som var så rolig og behersket, at den "lød som et musikinstrument".

Da Perikles blev leder af det demokratiske parti, var Athen truet af stor arbejdsløshed. Især byens mange fattige bønder, kunstnere og håndværkere var hårdt ramt. Perikles besluttede sig for at kickstarte økonomien ved at sætte et gigantisk byggeprogram i gang med særligt fokus på genopbygning af templerne på Akropolis. Og kronen på værket skulle være et nyt tempel til Athene – et tempel, hvis mage ingen før havde set.

Til Athens folkeforsamling, der stod for vedtagelsen af byens love, forklarede han, at byggearbejderne ville give kunstnerne og håndværkerne mulighed for at tjene deres by på samme måde som Athens soldater og søfolk, og at de ligesom hæren skulle belønnes af staten for deres arbejde: "Velstanden vil brede sig til alle borgere, i hvad alder eller erhverv de end er", forklarede Perikles ifølge den græske historiker Plutarch.

Det ambitiøse byggeprojekt krævede imidlertid penge – mange penge. I årene efter sejren over persernes flåde var Athen blevet Grækenlands største militærmagt. Athenerne havde derfor skabt en forsvarsalliance, hvor de andre græske byer mod betaling til en fælles kasse på øen Delos fik den athenske flådes beskyttelse. I 454 f.Kr. lod Perikles forsvarsalliancens pengekasse hente til Athen for at betale for byggerierne. Pengene var ellers øremærket til en eventuel krig med Perserriket, men Perikles var ligeglad. Nu skulle Athen og Akropolis stråle, og det passede ham fint, at de allierede betalte gildet.

Byggeriet går i gang

Det første og vigtigste af byggerierne på Akropolis var Athenes tempel. Perikles udpegede to af Grækenlands dygtigste arkitekter til at tegne den nye helligdom. Og som hovedskulptør og overtil-

synsførende for hele byggeriet udpegede han Grækenlands mest berømte kunstner: Fidias, der bl.a. var kendt for at have lavet en gigantisk statue af Zeus i elefenben og guld.

I år 447 f.Kr. gik opførelsen af Athenes tempel i gang: "Derefter rejste byggerierne sig, ikke mindre statelige i størrelse end udsøgte i form, mens arbejderne stræbte efter at overgå materialer og design med skønheden i deres håndværk", skrev Plutarch.

Ligesom det ikke-færdiggjorte Athene-tempel, som perserne havde ødelagt, skulle det nye tempel også bygges i rent marmor. Hundreder af stenhuggere arbejdede i døgn drift i Pentelikon-marmorbruddet. Enorme marmorblokke blev hugget fri, groft

Demetrios Poliorketes havde ikke stor respekt for hverken Athene eller hendes by.

hugget til og derefter læsset på solide muldyrtrukne vogne.

Alene køreturen ind til Athen har ifølge forskerne taget tre dage, og byggeriets hurtighed taget i betragtning må stenhuggerne i sommermånederne dagligt have sendt mindst 15 vogne hver med op til 20 tons tunge marmorblokke af sted til Akropolis. Beregninger viser, at mere end 20.000 tons marmor ►

Billedhuggeren Fidias lavede en 12 m høj statue af Athene, som i den ene hånd bar Nike – sejrns gudinde.

BRIDGEMAN

500-tallet e.Kr.: Nye religioner overtager Parthenon

I 500-tallet e.Kr. bliver Parthenon omdannet til en kirke. De kristne knuser systematisk ansigterne på størstedelen af de hedenske figurer i metopefrisen og murer Parthenons oprindelige indgang i øst til.

Efter næsten 1000 år som kristen kirke bliver Parthenon ombygget til en moske, da tyrkerne i 1458 erobrer Athen. Kirkens tidligere kirketårn bliver omdannet til en minaret, hvorfra muezzinen kalder til bøn.

MARR/EMANS

Under tyrkernes besættelse af Athen byggede de en moske midt i Parthenons ruiner.

blev transporteret til Athen fra marmorbjerget i løbet af de 15 år, byggeriet tog.

Grækerne havde ukendte værktøjer

Først på selve Akropolis-klippen blev marmorblokkene hugget helt til, hvorefter de med kæmpestore trækraner blev hejst på plads. Det tungeste arbejde blev givetvis udført af slaver, men også værktøjsmagere, tømrere og rebslagere deltog i det gigantiske projekt. I alt regner forskerne med, at ca. 20.000 arbejdere har knoklet på Parthenon-byggeriet.

Forskerne har i dag ingen skriftlige kilder, der i detaljer beskriver, hvordan selve byggeriet foregik. Men deres undersøgelser af Parthenon viser, at blokkene er hugget til med en næsten fanatisk præcision, som selv nutidens maskiner har svært ved at eftergøre. Nogle steder er mellemrummet mellem blokkene fx mindre end en tyven-

dedel af en millimeter – tyndere end et menneskehår. Hvordan grækerne kunne tilhugge de ca. 70.000 marmordele, templet består af, så præcist og ikke mindst så hurtigt, er fortsat en gåde.

Manolis Korres, der har stå-

et i spidsen for restaureringen af Parthenon, har undersøgt de mærker, som oldtidens værktøjer har efterladt på stene-

“VORES BY SOM HELHED ER EN UDDANNELSE FOR GRÆKENLAND”.

Uddrag fra en af Perikles' taler

Alt var i marmor

Parthenon var det første græske tempel opført helt igennem af marmor. Kun den bærende tagkonstruktion var bygget i træ, mens tagpladerne bestod af marmorplader.
Forskere har beregnet, at Parthenon består af ca. 70.000 marmorblokke med en samlet vægt på ca. 20.000 tons.

Østgavlen skulle efter templets færdiggørelse udsmykkes med en skulpturscene af gudinden Athenes fødsel. Ligesom figurerne på frisen og metoperne skulle gavlskulpturerne males med blå, rød og grøn farve.

Marmorplader med en tykkelse på ca. tre cm udgjorde Parthenons tag. Hver af templets ca. 8500 tagplader vejede 20-50 kg.

Athene-statuen af guld og elfenben skulle stå i den østlige del af Parthenon. Et vandbassin foran statuen skulle holde luftfugtigheden oppe, så elfenbenet ikke tørrede ud og sprækkede.

Billedet er udeladt a.h.t. copyright

92 metoper – kvadratiske paneler med relieffer af mytologiske kampe – løb hele vejen rundt om bygningen på ydersiden, lige under tagudhænget.

Hver søjle vejede omkring 60 tons og bestod af 11 sammensatte søjletromler. Som det sidste huggede stenhuggerne kannelurer – vertikale riller – ned langs søjlernes yderside.

1687: Tyrkernes krudtkammer i Parthenon eksploderer

Tyrkerne bruger i 1600-tallet Akropolis som hovedkvarter for den tyrkiske hær. Store mængder krudt lagres i portbygningerne, som uheldigvis ryger i luften, da et lyn rammer komplekset i 1645. Tyrkerne

flytter derefter krudtet til Parthenon. I 1687 angriber en venetiansk flåde imidlertid Athen og beskyder Parthenon, indtil krudtkammeret eksploderer. Hele midtersektionen af Parthenon blæses ud.

CREIGHTON UNIVERSITY

Parthenon blev ramt af over 700 kanonkugler, inden krudtkammeret eksploderede.

ne. Undersøgelserne viste, at grækerne havde mejslers, som var både skarpere og mere slidstærke end nutidens.

Også templets proportioner var nøje afstemt. Forskerne har fundet ud af, at Parthenons arkitekter sandsynligvis gik efter måleforholdet 4:9. Netop det måleforhold ses fx imellem templets bredde på 30,8 m og dets længde på 69,51 m. Samme forhold ses mellem facadens højde og bredde og flere andre steder. Det særlige måleforhold gav templet den symmetri og harmoni, som er et af

de mest karakteristiske træk ved Parthenon. Tallene havde imidlertid også en rent symbolsk betydning. Ifølge græske matematikere var tallet fire forbundet med retfærdighed og sejr, mens tallet ni blev forbundet med tyranni og magt. For grækerne symboliserede det særlige målestoksforhold derfor athenernes sejr over persernes tyranni.

Perikles truede med selv at betale

Perfekt eller ej, ikke alle var begejstrede for Perikles' byggeprojekt. Den karisma-

tiske leder havde mange fjender blandt især den aristokratiske overklasse, som ikke brød sig om hans store popularitet. De begyndte at klage højlydt over de enorme summer af de allieredes penge, som blev brugt på byggeriet: "Grækenland må føle sig frygteligt fornærmet ▶

Athenes fødsel og kamp smykkede gavlene

Parthenon var dedikeret til gudinden Athene. Østgavlens skulpturscene forestillede Athene, der ifølge myten hoppede ud af guden Zeus' hoved ved sin fødsel. I vestgavlen kæmpede Athene mod havguden Poseidon for at blive Athens skytsgud.

ØSTGAVL

Zeus

Athene

ATHENE springer fuldt kampklædt ud af Zeus' hoved. I sin højre hånd holder hun sejrsgudinden Nike.

VESTGAVL

Athene

Poseidon

POSEIDON OG ATHENE kæmper om Athen. Athene vinder, da hun planter et oliventræ (i midten) på Akropolis.

Forskerne mener, at ca. 20.000 stenhuggere, arbejdsmænd og skulptører arbejdede på Parthenon i byggeperioden.

AKROPOLISMUSEET & THEMACHOS EFTIMIADIS

Tagkonstruktionen var som det eneste bygget i træ. Ingen af bjælkerne er bevarede, men de må have været kraftige for at kunne bære vægten af tagets mange tusinde marmorplader.

Vestgavlen var udsmykket med en scene af Athene, der sloges med havguden Poseidon.

En 160 m lang frise med over 400 figurer løb langs den indre kolonnade og viste det årlige panathenæer-optog, hvor athenerne ofrede til Athene.

Arkitrav-blokkene var de marmorbjælker, som lå oven på søjlerne og bar vægten af den øvre del af templet. Hver bjælke vejede op imod ti tons.

Store kraner løftede de tonstunge marmorblokke på plads. Rebene blev surret fast om de såkaldte løftebosser – en art håndtag – som stenhuggerne efterlod på stenene. Løftebosserne blev bagefter hugget af.

MEG TILLADELSE FRA YUAN LEE

1801-1812: Britisk adelsmand hugger Parthenons skulpturer

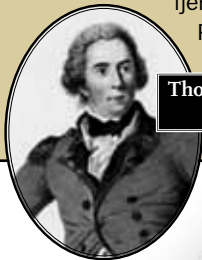
I årene efter den store eksplosion bliver Parthenon brugt som stenbrud, mens nedfaldne skulpturdele brændes til kalk.

I 1799 bliver den britiske jarl af Elgin, Thomas Bruce, Storbritanniens ambassadør i Istanbul. Bruce elsker klassisk kunst og presser tyrkerne til at tillade ham at fjerne de bedste af Parthenons skulptu-

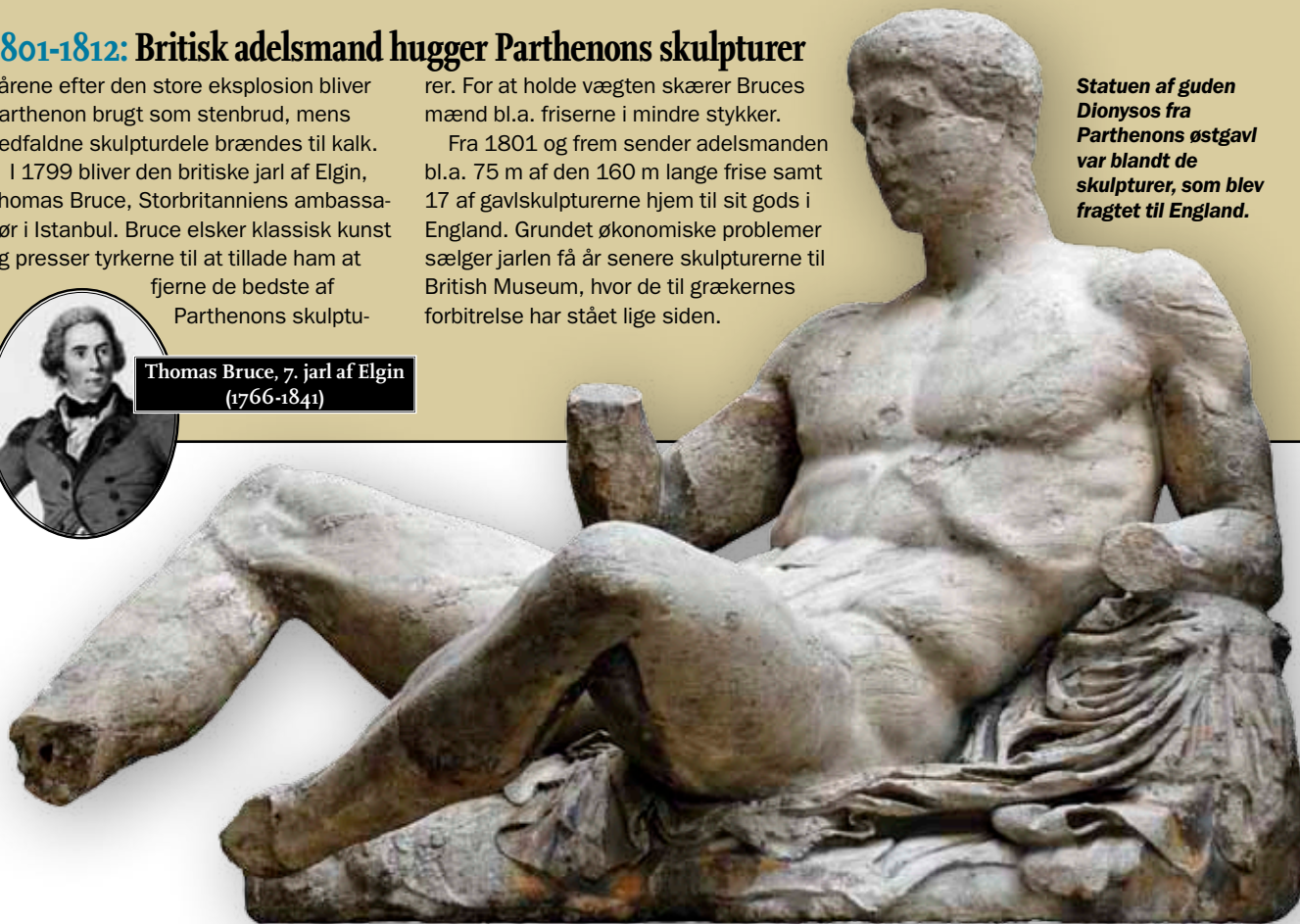
rer. For at holde vægten skærer Bruces mænd bl.a. friserne i mindre stykker.

Fra 1801 og frem sender adelsmanden bl.a. 75 m af den 160 m lange frise samt 17 af gavlskulpturerne hjem til sit gods i England. Grundet økonomiske problemer sælger jarlen få år senere skulpturerne til British Museum, hvor de til grækernes forbitrelse har stået lige siden.

Statuen af guden Dionysos fra Parthenons østgavl var blandt de skulpturer, som blev fragtet til England.

Thomas Bruce, 7. jarl af Elgin (1766-1841)

PHOTO/CORBIS/BETTMANN

og tyranniseret, når hun ser den tribut, vi med magt har taget fra hende, brugt på at forgyldte og dekorere vores by ligesom en forfængelig kvinde”, lød anklagen ifølge Plutarch.

Perikles' kontante svar var, at så længe Athen løste de forsvarsopgaver, pengene var betaling for, så skyldte byen ikke forbundsfællerne noget regnskab.

Det fik ikke kritikken til at forstumme, og både komediedigtere og medlemmer af folkeforsamlingen kritiserede ham i al offentlighed. Til sidst fik Perikles nok. Ved et møde rejste

han sig rasende og spurgte befolkningen, om de mente, at han havde brugt for mange penge på de offentlige bygningsværker. Folket sagde i kor, at det mente de, hvortil Perikles ifølge Plutarch svarede: “I så fald bør udgifterne ikke stå for jeres regning, men for min, og da skal mit navn indhugges i bygningerne”.

Det fik stilheden til at sænke sig over forsamlingen, mens forvirringen og forbløffelsen bredte sig. Det ville athener-

ne trods alt ikke gå med til, og Perikles fik derfor folkets opbakning til at bruge alle de penge, som var nødvendige for at få byggerierne færdige.

Udsmykningen overgik alt

I år 438 f.Kr. – efter kun ni års byggeri – stod Athenes tempel færdigt. Nu var det skulptøren Fidias og hans folks tur til at demonstrere deres evner. Fidias, der var ansvarlig for det samlede tempelbyggeri,

havde allerede lavet en 12 m høj statue af gudinden Athene til templet.

Gudinden var

udført i elfenben og belagt med ikke mindre end 1100 kg guld og stod i det såkaldte cella i midten af det 70 m lange tempel.

I den østlige ende af templet var selve indgangen, mens den vestlige indeholdt det såkaldte Parthenon – eller Jomfrukammeret, hvor unge piger under ofringsfesten til Athene opvartede gudinden. Det var fra dette kammer, at templet engang i 300-tallet f.Kr. fik sit nu så berømte navn. Nu gjaldt det imidlertid for Fidias om at lave templets skulptur-

dekorationer. De fleste græske templer havde skulptur-udsmykning, men Parthenons udsmykning slog alt, hvad græske billedhuggere tidligere havde givet sig i kast med.

Rundt om hele templet, lige over søjlerne, udsmykkede Fidias templet med 92 såkaldte metoper – relieflader – der fremstillede mytiske kampe mellem guder og titaner og grækere og amazoner – orden og civilisation over for kaos og barbari. Kampene var symboler på athenernes egen kamp mod og sejr over de barbariske persere 40 år forinden.

Rundt om den indre del af templet umiddelbart oven over søjlerne udhuggede Fidias desuden en 160 m lang relieffrise, der viste det såkaldte panathenæer-optog, hvor athenerne valfartede op til Akropolis med ofre til gudinden. Det var første gang nogensinde, at almindelige dødelige optrådte i en tempeludsmykning på lige linje med guder. Forskerne mener, at Fidias på den måde viste, at templet ikke kun var et bygningsværk til ære for Athene, men i lige så høj grad til ære for athenerne selv.

Fidias' største bedrift var skulpturerne i templets to gavle. De viste henholdsvis Athenes fødsel og Athenes

“DET MEST FANTASTISKE ER, HVOR HURTIGT DE BYGGEDE DET FÆRDIGT”.

Historikeren Plutarch om Perikles' byggerier

1922-1933: Parthenon bliver restaureret forkert

I 1920'erne restaurerer ingeniøren Nikolaos Balanos Parthenon. Uden skelen til, hvor de enkelte dele oprindeligt havde siddet, genopfører han søjler og mure og hæfter blokkene sammen med jern-

klamper. Klamperne rustet snart efter og ødelægger marmoret. I 1975 påbegynder eksperter derfor en nyrestaurering. Indtil videre har det taget over 30 år at genskabe det, som athenerne byggede på ni år.

PHOTO/CORBIS

I sit forsøg på at restaurere Parthenon ødelagde ingeniøren Balanos templet.

kamp mod havguden Poseidon om at blive Athens skytsgud. Det bemærkelsesværdige var ikke scenerne som sådan, men den stil, skulpturerne blev lavet i. Aldrig før havde gavlskulpturer set så livagtige ud, og Fidias' arbejde blev højdepunktet for det, som forskerne senere hen har kaldt den klassiske kunst.

Fidias blev syndebug for Perikles

I år 432 f.Kr. var Fidias' overdådige udsmykning færdig. Alt i alt havde byggeriet kun taget 15 år. Prisen på det færdige tempel var imidlertid også enorm. Ud fra de fragmenter af Parthenon-byggeriets regnskaber, forskerne har fundet, anslås det, at den totale sum for bygningsværket lå på op imod 800 sølvtalenter. På den tid kunne bare en enkelt sølvtalent betale 170 rorskarles månedslønninger på et græsk krigsskib.

Perikles var dog tilfreds og gik straks i gang med også at renovere de mange andre templer på Akropolis-klippen samt den monumentale indgangsportal, Propylæerne, der anslås at have kostet stort set det samme at opføre som selve Parthenon-templet.

Nu begyndte Perikles' fjender imidlertid igen at forsøge at ødelægge bygherrens ry. Denne gang gik de efter hans nære venner. Fidias blev i folkeforsamlingen beskyldt for at have hugget en del af det guld, som han havde fået til udsmykningen af den store Athene-statue. Ifølge historikeren Plutarch var Fidias uskyldig. Han havde nemlig anbragt guldbelæggningerne på statuen sådan, at de til enhver tid kunne pilles ned og kontrolvejes.

Mange af Athens andre kunstnere havde også set sig onde på den store billedhugger, fordi han på reliefferne på Athene-statuens skjold havde afbildet både sig selv og Perikles i kamp mod de mytiske amazone-krigere. Perikles kunne derfor ikke forhindre, at Fidias blev smidt i fængsel, hvor den nedbrudte kunstner kort efter døde.

En gravsten for demokratiet

Perikles overlevede de mange angreb, hans person var blevet offer for. Men

blot tre år efter Parthenons endelige færdiggørelse kostede en voldsom pestepidemi i Athen den store statsmand livet. I mellemtiden var en blodig krig – den såkaldte peloponnesiske krig – brudt ud mellem Athen og en lang række andre græske bystater anført af byen Sparta.

Krigen endte i 404 f.Kr., da Athen efter et stort flådeslag måtte overgive sig. Da var guldet på Fidias' Athene-statue for længst smeltet om for at

betale soldaterne. Athens imperium var borte, og byen blot en skygge af sig selv. Tilbage stod Parthenon som en gravsten for athenernes fordums storhed og verdens første demokrati. ■

LÆS MERE

- Mary Beard: **The Parthenon**, Profile Books Ltd., 2002
- Manolis Korres: **From Pentelicon to the Parthenon**, Melissa, 1999
- Ian Jenkins: **The Parthenon Sculptures**, Harvard University Press, 2008

- <http://cipa.icomos.org/text%20files/ATHENS/FP139.pdf>
- <http://www.mlahanas.de/Greeks/Arts/Parthenon.htm>

Parthenon blev bygget skævt – med vilje

Stort set hver eneste bærende del af Parthenon-templet var skævt. Grækerne vidste nemlig, at det ville gøre templet perfekt at se på.

Grækerne vidste, at to helt lige, parallelle linjer for en beskuer kan komme til at se skæve ud på afstand. De indså derfor, at skulle en bygning synes perfekt udefra, var de nødt til at snyde øjet. Det gjorde de ved at bue både fundamentet og bjælkerne over søjlerne ganske let opad.

Heller ikke søjlerne var helt lige, men blev smallere og smallere mod toppen.

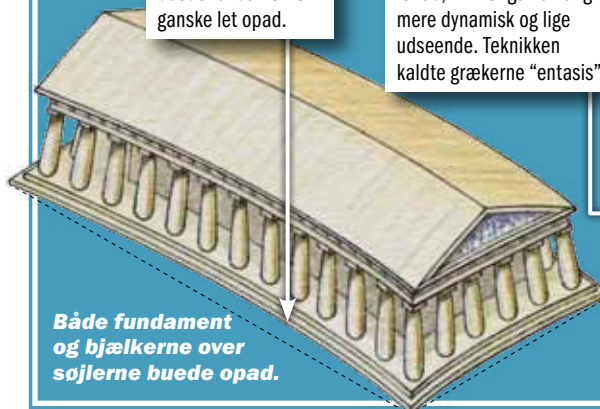
Samtlige søjler hældte desuden ganske let ind imod midten af templet. De to langsiders søjlerækker ville derfor i teorien krydse hinanden i fem kilometers højde, hvis de var fortsat opad.

Fundamentet

var 12 cm højere på midten af langsiden end i de fire hjørner. Også på kortsiden buede fundamentet ganske let opad.

Søjlerne

var ikke lige, men blev smallere ved toppen. Et stykke under midten bulnede søjlerne desuden ganske let ud, hvilket gav et langt mere dynamisk og lige udseende. Teknikken kaldte grækerne "entasis".

Både fundament og bjælkerne over søjlerne buede opad.

